

APEL UCZESTNIKÓW KONFERENCJI

POPRAWA STANU ŁĄCZNOŚCI EKOLOGICZNEJ JAKO KLUCZOWE WYZWANIE DLA OCHRONY PRZYRODY W PARKACH NARODOWYCH

My, społeczność przyrodników, miłośnicy i miłośniczki polskiej przyrody, pracownicy i pracowniczki służb ochrony przyrody - parków narodowych, parków krajobrazowych, regionalnych dyrekcji ochrony środowiska, naukowcy i naukowczynie, urbaniści i urbanistki, przedstawiciele i przedstawicielki organizacji pozarządowych, pracownicy i pracowniczki Lasów Państwowych, samorządy i społeczności lokalne - zgromadzeni w dniach 6-8 marca 2024 r. w Jeleniej Górze-Sobieszowie, na konferencji *Poprawa stanu łączności ekologicznej jako kluczowe wyzwanie dla ochrony przyrody w parkach narodowych* przedstawiamy poniższe stanowisko.

Jesteśmy świadomi faktu, że obszary cenne przyrodniczo, a szczególnie polskie parki narodowe i ich otoczenie, charakteryzują się unikatowym bogactwem przyrody, krajobrazu i dziedzictwa kulturowego. Tereny te są wyjątkowym i dynamicznym środowiskiem życia wielu społeczności lokalnych, posiadają wielki potencjał ekologiczny, jak i rozwojowy dla tych społeczności. Stoją one obecnie w obliczu gwałtownych przemian i presji wielkoskalowego zagospodarowania przestrzeni, zagrożeń środowiskowych z tym związanych, przemian społecznych, demograficznych i gospodarczych. Powyższe powoduje zaburzenie funkcjonowania tych obszarów, wpływając na zanikanie łączności ekologicznej w ich obrębie i otoczeniu, prowadząc tym samym do degradacji ich różnorodności biologicznej i postępującej izolacji.

Stwierdzamy z zaniepokojeniem, że dotychczasowy model rozwoju może doprowadzić w tych regionach do nieodwracalnych zmian środowiska przyrodniczego i utraty jego zasobów stanowiących o ich wyjątkowości. Spowoduje to zaprzepaszczenie potencjału rozwojowego bazującego na wartościach i zasobach przyrodniczych, krajobrazowych, środowiskowych oraz kulturowych, marginalizację potrzeb społeczności lokalnych. Efektem będzie utrata wartości przyrodniczych i tożsamości kulturowej tych regionów.

Wyrażamy przekonanie, że konieczne jest podjęcie zdecydowanych działań mających na celu poprawę sytuacji i minimalizację obecnych zagrożeń. W szczególności tych związanych z nadmierną eksploatacją przestrzeni i zasobów, które nie uwzględnia:

- potrzeb łączności ekologicznej,
- zachowania funkcji korytarzy ekologicznych,
- kształtowania zielonej i błękitnej infrastruktury,
- zachodzących zmian klimatycznych,

- zapewnienia prawnej ochrony obszarów w otulinach parków narodowych i w otoczeniu obszarów cennych przyrodniczo, pełniących funkcje korytarzy ekologicznych.

Apelujemy i zwracamy uwagę na konieczność pilnej realizacji działań w otoczeniu obszarów cennych przyrodniczo:

- Zapisania w ustawie o ochronie przyrody prawnej formy ochrony korytarzy ekologicznych, zapewniającej utrzymanie funkcji tych terenów;
- Ustanowienia prawnego sieci korytarzy ekologicznych w skali kraju z uwzględnieniem transgraniczności oraz zasad ochrony tych obszarów;
- Uwzględnienia w strategiach rozwoju i aktach planowania przestrzennego kształtowania funkcji i zagospodarowania na rzecz ochrony, zachowania i odtwarzania różnorodności biologicznej i krajobrazowej regionów oraz potrzeby ochrony obszarów pełniących funkcje korytarzy ekologicznych;
- Pilnego i systemowego wdrożenia koncepcji zielonej i błękitnej infrastruktury jako instrumentu pozwalającego na kształtowanie zagospodarowania przestrzeni, utrzymanie i poprawę stanu łączności ekologicznej w otoczeniu obszarów chronionych i ich otulin;
- Podjęcia działań na rzecz zapobiegania postępującej degradacji krajobrazu, ze względu na wielkoskalowe inwestycje budowlane oraz rozproszoną zabudowę indywidualną poza jednostkami osadniczymi, w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów chronionych, co przyczynia się do zaburzenia ładu przestrzennego, tożsamości kulturowej, wartości przyrodniczej i krajobrazowej regionów;
- Wprowadzenie obowiązku uchwalania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i uchwał krajobrazowych dla terenów parków narodowych oraz ich otulin;
- Promocji społecznego kształtowania obszarów chronionych na terenie gmin takich jak użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, pomniki przyrody;
- Finansowania wykupu gruntów w obrębie parków narodowych, ich otulin oraz terenów bezpośrednio do nich przyległych, które są istotne z punktu widzenia korytarzy ekologicznych i siedlisk przyrodniczych lub posiadają wysokie walory krajobrazowe;
- Wzmocnienia roli samorządu województwa w koordynowaniu tworzenia i ochrony korytarzy ekologicznych na poziomie regionalnym;
- Podjęcia działań na rzecz ustanowienia mechanizmów finansowania dla samorządów, na terenie których znajdują się formy ochrony przyrody;
- Podniesienia roli łączności ekologicznej dla ekosystemów nieleśnych w tym w szczególności łąk i torfowisk;
- Uwzględnienia przy sporządzaniu Planów Urządzania Lasów oceny walorów krajobrazowych oraz funkcji korytarzy ekologicznych i dostosowanie realizacji działań z zakresu gospodarki leśnej do tych funkcji;

Zwracamy uwagę na potrzebę intensyfikacji działań na rzecz dialogu ze społecznościami lokalnymi oraz samorządami, w celu zwiększenia ich świadomości dla roli i wartości terenów przyrodniczo cennych oraz kształtowania akceptacji dla potrzeb ochrony przyrody.

Zwracamy uwagę, że obecność korytarzy ekologicznych w przestrzeni jest pozytywna nie tylko z uwagi na aspekty przyrodnicze, ale również sprzyja porządkowaniu przestrzeni i zachowaniu usług ekosystemowych dla mieszkańców, oraz chroni prawa społeczności lokalnej i poprawia jakość życia, szczególnie na terenach z narastającą presją inwestycyjną.

Otrzymują:

- Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
- Prezes Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
- Minister Klimatu i Środowiska
- Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju
- Minister Sportu i Turystyki
- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
- Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- Marszałkowie Województw
- Polscy Posłowie do Parlamentu Europejskiego
- Prezydenci, Burmistrzowie, Wójtowie Gmin